



ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 5.

V Ljubljani, 1. maja 1891.

Leto XXI.

Majnik.

Prišel je zopet k nam nazaj
 Veseli, krasni, zlati maj,
 Otrok, ti njega se raduješ,
 Veselo poješ — poskakuješ?

Pač prav imaš! — Oj zlati čas
 Ves ta čarobni — majni krás,
 Prirôde kinč — vzpomládi díka
 Življenja tvojega je sílka.

Ko v tvoj obraz pogled uprém,
 Ko v jasno ti očesce zrém,
 Zazdiš se mi cvetice mila,
 Ki v majniku se je rodila.

K prirôdi letos, dete, glej!
 Se vrnil maj je kot vselej;
 Prirôda vsa ga zdaj proslávlja
 In s petjem, cvetjem ga pozdrávlja.

A kratek tvoj je zlati maj,
 Ne vrne se ti več nazaj;
 Da v maju zdaj živiš, ne zábi!
 Zatorej vestno ga porábi.

A. Pin.



Naša Ivanka.

(Spisal —è.)



Bilo je zimskega popóludne. Otroci so se zbrali okolo gorke peči, igrali se in kričali, a starejši sestri in mati so pri mizi šivale. Zunaj so naletavale goste snežinke, pa je bilo zato še bolj prijetno v gorkeji sobi. Čudno, da se je Ivanka najprej naveličala glasnega otročjega upitja, pa je zato pritekla k materi in sedla na podnožnik k materinim nogam.

— Mama, kako lepi so óni beli metuljčki, ki tam zunaj letajo po zraku — dejala je in pokazala z ročico snežene kosmiče.

— Kaj nè, da jih angeljčki trosijo na zemljo? Jaz bi tudi želela biti tak angeljček! —

— Saj bi lahko — dejala je mati — le pridna bodi in poslušna, moli rada ljubega Bogá in priporočuj se svojemu angeljčku váruhu. Vidiš tvoj bratec je bil tudi dober, pa je zato zdaj v nebesih pri angeljčkih. —

— Povejte mi nù, mama, kaj o mojem bratci, povejte! — prosila je Ivanka.

— Nù, pa ti povem, ako bodeš pridna. Tvoj bratec je bil ravno takó velik, kakor si zdaj ti. Priden je bil, in zato ni nič čudno, če smo ga vsi ljubili. Nikdar ni žalil očeta niti mene, nikdar ni jokal in vse je storil, kar se mu je reklo. Ker je bil takó priden, spomnil se je vselej sv. Nikolaj najbolj na njega, — najlepših stvarij je prinesel le njemu. Dobil je vselej mnogo lepih podobíc, konjička, puško, piščalko, zlatih orehov in mnogo drugih dobrih in lepih stvarij, le šibe brezovke nikdar ne, kakor so jo dobili njegovi starejši bratci. Saj je pa tudi takó lepo molil k svetemu Nikolaju!

Zopet se je približeval sv. Nikolaj! Hej, kako se ga je veselil naš ljubi Tonček! — „Kaj ne mamica, priden sem bil, in sv. Nikolaj ne bode pozabil na mene?“ — popraševal me je večkrat. Vender, veselil se ga je zamán. Nekaj dni popreje zabilelo ga je nekaj v vratu in moral je v posteljico. Bolelo ga je takó zeló, da se je kar zvijal od bolečin, vender ni bil siten, le poprašal je včasih, kaj mu prinese sv. Nikolaj. In pričakal ga je. Prinesli smo mu svetnikove darove na posteljico, pogledal jih je, nasmejál se, vender okusil ni nobene stvarce. Bilo mu je huje in huje in še tistega jutra — — ravno na dan sv. Nikolaja — zaprl je svoji svetli očesci za vselej. —

Zalesketale so materi solzé v očéh.

— In kje je zdaj naš Tonček? — poprašala je Ivanka.

— On je zdaj v nebesih in tamkaj mu je dobro, boljše kakor tukaj pri nas. Igra se s krilatimi angeljčki, prepeva ž njimi nebeške pesence ljubemu Bogu v slavo in dobiva vedno lepih zlatih darov od sv. Nikolaja. —

— Oj mamica, jaz bi šla tudi rada v nebesa, bila bi rada pri Tončku, saj ga še nisem videla nikoli. Kaj ne tam gori je? — vzkliknila je Ivanka, tekla k oknu in pokazala z nežno ročico na nebó, od koder so padale še vedno goste snežinke. — In od zgoraj se vidi doli k nam! On zdaj na nas doli gleda. Oj mili moj Tonček,

ali bi bila rada pri tebi — govorila je Ivanka in odhitela zopet k svojim bratcem k peči, kjer so se še dolgo dolgo razgovarjali o nebesih in svojem brateu Tončku . . .

* * *

Minulo je nekaj mesecev in vračala se je z juga cvetoča, dehtéča vzpomlad. Sneg je skopnel, pokazala se je zelena travica, a na obronkih so vzkllile prve cvetice. Otroci so se zbrali na vaškem travniku, igrali se in prepevali, da je bilo veselje. Tudi Ivanka je bila ondù s svojimi bratei.

Ali nevaren je lep vzpomladanski dan. Solnčeece takó gorko pripeka, da človek kar pozabi, da ni še dolgo, odkar se je poslovil od nas beli strije in je odšla mrzla zima. popihne mrzel veter in evo nevarnega prehlajenja! Tudi naša Ivanka se je prehladila pri otročjih igrah in prišla prehlajena domóv. Mrazilo jo je po šibkem telesu, bolela jo je glavica in kašljala je. Mati jo je hitro spravila v posteljo. — „To bode pomagalo!“ — mislila si je. Ali motila se je dobra mati. Ivanka je le tožila, kakó jo vse boli. Bilo je najhuje, ker deklica ni znala niti prav povedati, kje jo boli. Kar nič več ni vstala. Le na materinih rokah odleglo jej je malo.

— Tiho, tiho Ivankica — tolažila jo je mati — jutri pojdem v mesto k zdravniku in prinesla ti bodem lepih, lepih stvari. Ti bodeš vstala in igrala se zopet z bratei in sestricami. —

— Le prinesite, mama! In ne pozabite puničke za mene in tudi konjička, da ga odnesem našemu Tončku. Kaj nè, saj ni daleč v nebesa? Tjà na oni hribček pojdem, potrkam na nebeška vrata in izvestno mi jih odpró, da vidim Tončka in mu dam konjička. Kaj ne mama?

Pritisnila je mati bolno hčerko na svoje prsi in jo poljubila na vroče čelo.

Ivanki ni bilo nič bolje. Kaj so hoteli? Odpeljala se je mati v mesto k zdravniku po zdravila in kupila mnogo lepih stvari za dobro Ivanko. Ali prinesla jih je prepozno. Dokler je bila mati v mestu, prišli so angeljčki k bolnej Ivanki — izvestno jih je poslal njen bratec Tonček — in odnesli so njeno nedolžno dušico v nebesa. Zdaj jej pač ne bode treba hoditi na óni hrib in trkati na nebeška vrata. A darov tudi ne potrebuje, saj jih bode dobila v nebesih lepših in dragocenejših. To jo bode vesel njen bratec Tonček in ona njega. Letala in igrala se bodeta v družbi angeljčkov krilatecv. Pa zakaj neki jočeta roditelja, zakaj jočejo bratei in sestrice ob odru mrtve Ivanke? . . . Saj je njej mnogo lepše, kakor pa njim . . .



S i r o t a .

To je bilo še takrat, ko so v Ljubljani majhne otroke kupovali.

Pri Pobirku so tudi kupili tako dete. Lizika mu je bilo ime.

Rasla je naša Lizika, lepo rasla in hitro rasla. Dvanajst let je izpolnila o svetej Elizabeti. Ker niso imeli niti poslov, niti drugih domačih, privadila se je vže vsakemu ženskemu delu v zgodnej mladosti. V šolo ni hodila Bog vé kaj, ker je bilo do fare dobri dve uri. Toliko pa je vender-le hodila, da se je naučila

gladko brati, pisati in računati. Spoved in obhajilo pa je oprāvila vže z desetimi letom.

Od tistega časa je bila stalno doma pri svojih opravilih. Kravice je pasla, kuhati se je učila, žito je žela in vse drugo, kar kmetsko dekle zna in more.

Pobirkovi so jo radi imeli. Kako tudi nè? Pridnega človeka ima vsak rad. Bila je kakor domača, naša Lizika. Bila pa ni v resnici. Očeta svojega ni poznala, materinega glasú ni slišala nikoli. Tako majhna je še bila takrat, ko ju je izgubila. I nù, sirota je bila.

In te sirotice so se Pobirkovi usmilili. Lizika pa se je tako udomačila, da jej niti na misel ni moglo priti, da bi bila kje drugej domá kakor pi Pobirkovih. Otrok je pač otrok!

Ko je pa Lizika večja postala, tedaj je slišala od tovarišic trpko besedo: „pritepenka.“ To besedo je premišljevala, a umeti je ni mogla.

— Mati, zakaj pa mi pravijo „pritepenka?“ popraša Pobirko z otročjim zaupanjem.

— Nič ne maraj, Lizika! Ti si naša, pa je! A Lizika ni bila zadovoljna s tem odgovorom. „Pobirkova pritepenka!“ klicale so jo tovarišice zaničljivo.

Solnce je vže visoko, a nepožeti del njive še širok. Dekle hiti žet, da jej pripekajoče solnce privabi marsikatero kapljo na čelo.

Kar zazvoni póludne pri fari. Na tla položi srp, poklekne in s povzdignenima rokama moli in zrè proti cerkvi.

Cerkovnik je vže prenehal zvoniti. Liziki pa še vedno zveni po ušesih. Ustnice so se jej prenehale gibati, zamišljeno zrè tjà po zelenej ravnini, njen duh pa se ziblje daleč daleč tam za sivo goro. In tam za goro se spet razprostira dolga raván in sredi nje se dviga obilna gruča visokih hiš in veličastnih cerkvâ. In zvoniki se vidijo izza sive gore. Bog védi, kateri je tisti zvonik? Saj jej je dejala nedavno še Pobirka, da poleg jednega tistih zvonikov, tistih cerkvâ, stoji velika hiša. In ta velika hiša je njeno domovje. Tamkaj je bivala njena prava mati, ko jej je iz Ljubljance prinesla neka dolga suha žena našo Liziko.



Liziko pa je ta beseda boléla. In kolikor večja je bila, tem otožnejša in bolj zamišljena je postajala. Nič več vže ni bila tista vesela, priprosta Lizika kakor nekdanj. Sirota je pač sirota!

Želi so pri Pobirkovih. V lazih so imeli veliko njivo pšenice. Ko je solnce prišlo vže na sredo neba, otide Pobirka domóv kosilo pripravljat. Lizika ostane sama na njivi.

Toda kaj hoče? Matere ni več, očeta ni več. Mater so pokopali v tiho jamico zunaj mesta, očeta so na vojski umorili neusmiljeni ljudje. Tako vsaj so pripovedovali — — —

Lizika spet hiti žet. Solnce je visoko, a njiva široka. Kaplja za kapljo kapa po čelu, raz čelo po licih in takrat se objamejo potne kaplje s solznimi kapljami. Trpljenje in žalost!

— Lizika! pokliče jo Pobirka in postavi košaro z južinico na bilje.

Kmalu sedi dekle na pšeničnem snopu in zajema iz malega piskra.

— Gospod župnik so bili po sv. maši pri nas in poprašali so po tebi.

Dekletu se obličje razjasni in začujeno popraša:

— Po meni? Kaj pa bi radi?

— Neko pisanje so dobili zaradi tebe. Mene ni bilo doma, drugače bi jih bila vže poprašala, kaj je? Samó pastir je bil doma ter rekel, da te želé gospod župnik takój, ker se mudi.

Liziki se spet čelo pomrači, na ustnicah in očeh pa se jej bere neka skrivnostna prošnja.

— Saj vem, Lizika, kaj imaš na srci, reče jej gospodinja, malo na smeh držeč se. Però ne more popisati tega prizora.

— Vidiš, Lizika, tukaj v košari imaš svojo praznično kočemajko in robec, tam-le v potoku pa je voda.

Obema so se pokazale na licih solze ljubezni, otročje in materine. Pobirka nadaljuje:

— Od tu imaš do gospoda župnika samo četrť ure; ako bi pa šla še-le domóv, zamudiš dve uri in še več. Torej umij se v potoku, obleci kočemajko, deni robec na glavo in pojdi takoj do gospoda župnika.

Dober četrť ure pozneje potrkala je Lizika na župnikova vrata.

Pisanje na župnika je bilo z Dunaja. Glasilo pa se je takó-le:

„Uradno se poprašuje, ali je v vaši fari kako dekle, ki se piše za Elizabeto Schürz, prinešeno menda iz ljubljanske bólnice? . . .

Farni urad — — — na Dunaji — — —“

Teden dnij pozneje potrkala je Pobirkova Liza spet na župnikova vrata. In gospod župnik jej pové to-le:

Nekdo na Dunaji bi rad vedel zá-te. Odpisal sem, da se ti pišeš Elizabeta Žurec, kar je menda isto kakor E. Schürz. Zdaj pa dobim pismo od njega samega, ki je c. kr. dvorni žendarm, in prosi, da bi ti prišla in še kdo s teboj ta in ta dan v mesto K . . . v to in to gostilnico o tej in tej uri. Da pa se ne bodeš bala, pojdem jaz s teboj, ker imam tako opravke drugi teden v mestu — — —

Lizika odide domóv.

Nekako čudno so dirnili Liziko zadnji dnevi. Toliko nepričakovanih trenutkov za tako priprosto deklico, vajeno mirnega življenja na kmetih. In zdaj še v bližnje mesto! Seveda je bilo dosti govorice doma in pri sosedih. Vsi so ugibali, a uganiti ni mogel nihče ničesar gotovega.

Toda težko pričakovani dan je prišel.

Ob gotovej uri se snidejo v naznačenej gostilnici: Pobirek, Liza in gospod župnik.

Župnik čaka v svojej sobi v prvem nadstropji. Pobirek in Lizika stojita pri vežinih vratih in ogledujeta razne ljudi in kočije, ki prihajajo in odhajajo. Kar pridrdra s kolodvora velika kočija z iskrima konjičema. Čakalca željno gledata, kdo izstopi? Bilo jih je več. Pobirek kar stopi k jednemu izmej potnikov in popraša:

— Ali ste Vi z Dunaja tisti gospod, ki je pri cesarji za žendarma?

Potnik ga pogleda, zamrmra nekaj in otide na dvorišče.

— Kaj bi radi, oče? popraša ga kočijaž.

— Če se je kateri pripeljal z Dunaja?

— Jaz nisem prašal nobenega, odvrne kočijaž in požene konja.

Kar pristopi drugi tujec, ki je peš prikora-

tujec izvé, da je tudi gospod župnik v gostilnici, reče po vratarji Pobirku in Lizi, da pojdita v župnikovo sobo, kamor hoče pripeljati tistega gospoda.

Zgodi se. Tujec zrè ves čas za njima, dokler ne izgineta po stopnicah.

Par minut pozneje potrka na župnikova vrata. Ko vstopi, ne more niti odzdraviti gospodu župniku — — —

Očetovsko srce ga je premagalo — — —

Na divanu sedi, Lizika poleg njega, poljublja jej gladko čelce in kliče jo z milo besedo:

— HčERICA moja! HčERICA moja! — — —



kal s kolodvora. Čul je iz Pobirkovih ust besedo Dunaj. Pokliče vratarja, da popraša očeta in dekle, kaj želita. Slovenskega ni umel razum nekaj besedij. Vratar mu kmalu dopové, kdo sta in kaj želita. Ko

Pisatelju ni treba pristavljati še mnogo besedij. Oče in hči sta se našla.

Matere pač ni bilo več. Krila jo je vže davno črna zemlja. Siromaštvo jej je nakopalo bolezen. V bólnici je umrla, ko je bila Lizika še zeló majhena. Oče pa je bil ta čas na vojski. Dolga je njegova povest, a ne spada v okvirje naše dogodbe. Postal je naposled c. kr. dvorni žendarm, zvedel za smrt svoje ljube ženice, a za svoje ljubljeno dete ni zvedel.

Zdaj pa vender-le vé.

Se ve da bi rad vedel, radovedni bralček, kako je bilo nadalje? Povedal bi ti rad, a ne vem drugega kakor to, da je šla Lizika z očetom na Dunaj in da se jej je dobro godilo. Kako jej je zdaj, ne vem: najbrže tudi dobro! Ko bi jej ne bilo, bi vže pisala: saj zna!

P. B.

Kako se je poboljšal Gomérčev Markec.



o vam je bil ptiček Gomérčev Markec! Ni še poteklo ne vem koliko let, odkar ga je štokrlja prinesla doli iz gorkega juga in ga dala Gomérčeveji materi za vezilce, vender je bil zrel, kakor jesenska tepka. Ali mislite, da je kaj maral za šolo in knjige? Dà, še tega bi mu bilo treba. Knjige in druge šolske stvari so mu ležale v zapečku in vzal jih je le takrat v roke, ko se je in to še prav z nejevoljo spravljal v šolo. Svojih nalog ni napravil nikoli; nù, če je pa vže vender kaj napisal, bilo je vse zamazano in poznalo se je, da se mu je pač nekam mudilo, ko je pisal nalogo. In mudilo se mu je po vasi k drugim otrokom in tam mej njimi je upil in razsajal, da ga je bilo vsem več, kakor preveč. V šoli ni bilo takega nemirneža, kakor je bil Gomérčev Markec, prav na iglah je sedel in komaj čakal, da skoči čez šolski prag. Prišedši domóv — brž s knjigami v zapeček, v torbo pa kos kruha in hajdi na igro. In da-si je vedel, da ga čaka domá leskovo mazilce, igral se je in pohajkoval po vási malo ne do trdega mraka. Koliko sta ga roditelja prosila, da se poboljša, vender vse je bilo le bob v steno. Vsem se je zdelo, kakor da je Markec gluhi za prošnje, slepi za materine solzé in neobčutljivi za očetove šibe, zato ga pa tudi ni bil nihče vesel.

Hm, čudno! najedenkrat Gomérčev Markec kakor bi ne bil več Gomérčev Markec. Ni ga bilo več videti po vasi mej razposajenimi otroci, v šoli je bil prvi, naloge so mu bile v redu in čiste, odgovarjal je, da je bilo veselje in domá je bil ubogljiv in postrežljiv, da sta roditelja večkrat dejala, da ga ni boljšega otroka, kakor je njiju Markec.

Kako to?

Čujte kako!

Bilo je tam jedenkrat po Télovem. Ni ga bilo, pa niti za zdravilo lepega vremena. Deževalo je, lahko rečem, celih osem dni, in naš potok je tako narasel, da je malo manjkalo, da se ni razlil po njivah in travnikih. O Télovem se je pa kar najedenkrat izpremenilo. Megle in oblaki so se razpodili in prisijalo je solnčice ne samó lepo rumeno, nego tudi gorko. Pripekalo je takó, da se je človek potil celó v senci. Bilo je pravo poletno popóludne.

Pri Gomérčevih so ravno poobedovali.

— Mati, jaz grem malo na vrt — dejal je razposajeni Markec in pograbil klobuk.

— Na vrt smeš, ali drugam nikamor — odgovorila mu je mati; ali naš Markec je ni več slišal, ker jo je hitro popihal na vrata. To še ne bi bilo nič hudega, da je Markec odšel res na vrt, da se ni odsmuknil ob ograji doli po vási. Továrišev ni dolgo iskal — Golobov Tinče in Vrtinov Tiček — razposajenca kakor Markec, sta se vže podila tam ob cesti.

— Markec! Markec! — zakličeta, ko ga ugledata — kaj počnemo danes? — Ali Markec molči in še le, ko se mu továriša približata, reče jima tiho in oprezno:

— Kopat se pojdemo, kopat, doli pod Palčičev mlin. —

Hm, nagovarjati ju ni bilo treba, predlog je bil obema všeč. Hajdi toraj k potoku!

Doli pod vasjó, ne daleč od Palčičevega mlina, tam je bilo vaško kopališče. Naši trije junaki so bili kmalu na mestu. Veselili so se, kako se bodo hladili v hladnej vodi in veslali sem ter tjà kakor žabe po površini. Dà, ali ne bo dalo! Ko pridejo do potoka hitro jim minejo vse te prijetne misli iz glave, ker je bil potok od silnega deževja še vedno velik in v deroče njegove valove bi se upal le kak spreten plavač, ne pa naši trije poniglavci.

— Jaz vže ne grem v vodo — reče Tinče.

— Jaz tudi ne! — pristavi Tiček.

— Kaj pa ti?

— Hm — jaz pa pojdem, če tudi sam. Kaj bi se takó bal? — odgovori tovarišema Markee.

— Nikar ne hodi!

— Pa grem!

Tovariša mu nista hotela ugovarjati, a Markee je vrgel hitro svoje oblačilce raz sebe in štrbúnk! v vodo. — „Bedaka, kaj se neki bojita; takó prijetno je v vodi!“ — dejál je njima in odplaval bolj k sredi, da se pokaže pred tovarišema. Ali v svojo nesrečo. V sredi potoka je bil tir vode močnejši, pograbil je Markea in ga drvil dalje doli po potoku. Kolikor se je Markee trudil in mahal z rokama in nogama, da pride h kraju, vse je bilo zamán. Voda ga je nesla vedno dalje. Tinče in Tiček mu nista mogla pomagati in v svojej otročjej lehkomiselnosti sta pobegnila od ondot, a ne da bi bila hitela ljudi klicat. Slaba bi bila z Markeem, da ni prinesla sreča starega Palčiča, majhenega a dobrega možička, kateri je ob potoku z ostjó ribe lovil. Začuvši krik Markčev, katerega je voda drvila vedno dalje in katerega so vže zapuščale vse njegove moči, prišel je bliže in spoznavši nevarnost, podal Markcu dolgi ščap, na katerega so bile nasajane osti in ga tako rešil.

— Nesreča ti neveljava! — dejal je možiček in ostro pogledal Markca. — „Povsod, kjer je kaka neumnost, ti si — prvi; kdo te je motil, da greš v deroči potok. Našeškal bi te pošteno, zaslužil si, vender naj ti bode, strahú si se naužil dosti. Vedi da ti je malo manjkalo, da se nisi utopil, bodi ti to v opomin, da se vže jedenkrat popraviš in postaneš tak, kakeršni so drugi dobri otroci. — Pomni si to! — pristavil je še starček in odšel dalje ob potoku.

Pretresle so te besede Markca. Bližnja smrt in lepo svarilo sta vsega izpremenila. Hitro se je oblekel in odhitel jokajoč domóv k materi.

— Kaj ti je? — vprašala ga je mati.

A Markee ni odgovoril ničesar le ihtel se je še glasneje.

— Mati, oprostite, od sedaj bodem ves drugačen! — dejal je Markee, povedal materi ves dogodek in jej trdno obljubil, da postane drugačen. In bil je Markee mož beseda, bil je odslej priden in ubogljiv, roditeljema v veselje, a drugim otrokom v lep zgled. Kadar koli utegne, odhiti k staremu Palčiču, s katerim sta si najboljša prijatelja. Ves udan mu, kakor drugemu očetu, poslušá ga rad, saj mu zna dobri starček toliko lepega povedati. In kaj mu ne bi pripovedoval? — Saj stari Palčič mnogo zna in rad pripoveduje dobrim otročičem. —

Peter Vudý.

Mrtvemu kanarčku.



Mrtvè ležiš kanarček tu pred námi
 Ki skakal si veselo včeraj še.
 Oj skoraj pokopan boš v črnej jámi
 In mrzli grob za zmirom se zaprè.

Pred tednom tebe so prinesli mati
 Od naše kume, oj prelepi dar!
 Ni moč otrók veselja popisati,
 Ko v gledali smo drobno, gibko stvar.

Nožici tenki in rumeno perje,
 Očesci lepi — vse tako ljubó.
 Kosila nisi branil se, večerje
 In skakal ves dan, pel si nam sladkó.

Sinoči jel povešati si krila,
 Glavico jel skrivati si bolán.
 Ker tebi ni, še nam ni jed teknila
 In oh! mrtvè si bil, ko prišel dan.

Lopata te zasuje zdaj, kanarček!
 Le briši, Ljuboslava si solzé!
 Na grobu stal bo iz cvetic oltarček,
 A nam pa žalovalo bo srcé.

Fr. Krek.



Iz spominov na babico.

Bilo je pred davnim časom, ne vem vže natanko, kdaj? Tedaj sem bil majhen in dobro se mi je godilo.

Imel sem babico, skrbno, blago babico. Ljubila me je kakor zenico v svojem očesu, in jaz sem ljubil njo z najprisrčnejšo otroško ljubeznijo. Učila me je moliti, pesni mi je pela, pripovedovala pravljice, in jaz sem bil srečen v njenem krilu, neizmerno srečen . . .

Kadar pa se je po dolgej mrzlej zimi jela nasmihati svetu cvetoča vzpomlad, prerajajoč dol in goro, hrib in plan, polje in vrtove, tedaj je počela pripovedovati naša babica, da napoči skoraj nje najlepši praznik. Meseč ali tudi več dnij naprej spodbujala me je k pridnosti in poslušnosti, obetajoč mi, da se bodem jedino pod tem pogojem, da sem priden in poslušen, smel ž njo vred veseliti njenih najlepših dnij v letu.

Ako pa hočete vedeti, katerega godú je tolikanj težko pričakovala naša babica, povem vam, da je bil to dražéstni majnik s svojimi šmarnicami. Vsa srečna je bila, kadar so se približale leté, in srečen sem bil jaz, ko sem ž njo vred pohajal tiste dni v cerkev molit nebes Kraljico.

Za rana zjutraj sva vstajala. Komaj je odzvonilo „prvo,“ vže je bila babica ob mojej postelji in me budila. Toda menite li, da sem vstal takój na prvi klic? Samega sebe se zdaj sramujem, da sem bil takó zaspan včasih. Dobro, da je babica vedela za to mojo bolezen ter poznala tudi zdravilo zánjo! Veste, kakó je napravila? V prvo me je poklicala, v drugo prišla za nosek, a v tretje za „sladke“ — pa sem vstal. In žal mi ni bilo nikolí.

Napravivši me, pogledala je babica na staro stensko uro, je-li bode vže čas iti v cerkev. Dobro je poznala nánjo, nihče bi je ne bil mogel ukaniti. Jedino to je bilo napačno, da je naša ura večkratov rada počivala. Vender tudi to ni kaj prida motilo babice: primerno je preštevilila tudi brez stare ure, kdaj ima zvoniti „drugo.“

Takrat pa je bil čas odhoda. Slabo četr ure smo imeli od nas do cerkve; toda babica je bila stara, hodila je počasi, čepráv sem jaz zdaj pa zdaj stekel pred njo ter jo poredno povlekel za krilo.

Prišedši v cerkev pokropila je babica sebe in mene z blagoslovljeno vodo, naredila najprej meni, potem sebi velik križ na čelo, usta in prsi ter se ponižno in globoko priklonila Najsvetejšemu. Potem je šla, pokleknila pred šmarnični oltar ter naravnala mene prédse.

Krasno je bilo, kadar so se pričele in vršile šmarnice. Vsa v evetji in lučih zrla je nebeška Kraljica z nadoltarne slike dopadljivo na svoje čestilce. Sladák vónj šmarnic in drugih vzpomladnih cvetic se je širil po cerkvi, orglje so se mogočno glasile in slavospevi Mariji v čast so zveneli po božjem hramu. Krasno je bilo, prekrasno, da je moralo biti pobožno slednje čuteče srce . . .

Naša babica ni znala brati na molitvenik. Zato je prebiralá mej svetim opravilom rožni venec moleč kar najiskreneje. Vmes pa je obračala náme svoje skrbljivo oko, da sem imel roki lepo skleneni k molitvi in se nisem ozrl drugam nego k oltarju.

Po maši je ostajala babica še v cerkvi. Imela je mnogo prijateljev in znancev, a vse je hotela Bogu priporočiti v gorečej molitvi.

Še-le kadar se je poizgubila iz cerkve velika množica ljudij, dvignila se je babica ter namignila meni za odhod.

Tedaj je bilo navadno okrog šeste ure. Na vzhodu je vže svetilo zlato solnce. V neskončnej milosti je obrobijalo s svojim zlatom vrhove gorâ ter obsevalo vse drugo stvarstvo. Po grmovji so žgolele ptice tako pristrčno in veselo, da se je človeku srcé topilo ob njihovem petji. Z vrto v pa so dehtele cvetice in drevesa . . .

Bila so to majnikova jutra v prirôdi in v srei mojem!

Mih. O. Podtrojiški.



Vzpomladi.

(Sličica; spisal Župčev.)



o se vé, da ste je dolgo in težko pričakovali, otroci ljubi, krasne vzpomladi! A sedaj je vže tù, kraljica vaša, ki jej spletate lepe vence in jo radostno pozdravljate: „A, a, a, vzpomlad je vže prišlá!“ Kaj nè, kako vam se širijo mlada prsa, ko zopet dihate v sé sveži vzpomladanski vzduh in skačete po zelenih grivah (tratah). In to rumeno solnčice? Jélite, kako prijetno vam deje, ko vam zbranim takó-le pred hišo ogreva rudeča ličeca ter ljubko razliva svoje žarke po rodovitem polju in skalnatih bregovih. Gorkeje in gorkeje sije, ter vzbuja iz spanja prirodo in daje jej novih močij! Dà, dà, vrnila se je zopet vaša kraljica krasno ovenčana! Pogledjte le njene hčerke, kako ponosno stopajo za njo in jo spremljajo! Drevesa zdaj pa zdaj ozelené in se oblečejo v krasno opravo. Vže poganjajo popke in skoraj bodo v cvetji. Cvetice radovedno vzdigujejo iz tal svoje glavice in jedva čakajo, da dobé pisano krilce! Prijazno vam kličejo, otroci ljubi, da pridete in duhate njih prijetno vonjavo. Tam le v ónem grmičku ponižna vijolica dviga svojo glavico in vas uljudno vabi, da se napojite njenega lepo dišečega duhá, a poleg nje klanja vam se trobentica z zlatim svojim oblačilcem, češ, ne prezrite tudi mene! Ohò! Kdo pa je ta bahač tù? Ali ga poznate? Hentaj ga, kakó je mošk, kar nič se ne meni za svoje sosede, ampak drži se kot vojak po konci! Zvonček ponosni je, ki v svojej domišljavosti meni, da je res nad vse in vas izzivlje, češ, glejte me, poniglavčki mali, kako sem vzrasel visok in raván kot sveča. Hà, hà, to pa ni lepó, jélite, da nè, to samooblastno bahanje. Misli li ta sanjač, da ima sam od sebe to visoko in vitko rast? Le pómnite, čitateljčki dragi, kar vam povem: še utévalo se mu bode zastran njegove ošabnosti. Pride čas, ko bode potr t moral vzdihovati in dati glavico proč, a potem se ne bode več ponašal ter se zlobno smijal nežnej vijolici! Jélite, da vam je ponižna vijolica bolj všeč . . .

A pustimo tega bahača in idimo dalje pod milo nebo, v vedro, krasno naravo! Glejte, nad nami je jasen višnje v oblok, ki se daleč tam za ónimi visokimi gorami — vsaj takó se nam dozdeva — dotika naše zemlje. Po neizmernem tem obloku peljá se veličastno — krasen voz — zlato solnce. Uprav sedaj vzhaja v

vsej svoje lepoti in bliščobi ter pošilja naprej svojo znanilko, rdečo jutranjo zárijo, v znamenje, da je vže davno napočil prelep vzpomladansk dan. Pač veličasten je ta prizor, jélite, prijateljčki dragi, in vem, da vam kipi srce ponosa pa tudi hvaležnosti do Njega, ki vas je postavil v ta velikanski dom, ki je istinito pravi tempelj brezkončnega Bogá . . .

Hitimo dalje! Naproti nam veje rahla sapica, a ptice prepevajo miloglasne pesence. Visoko proti nebu leti skorjanček in hvali svojega Stvarnika v daljnji višini drobeč svojo pesenco. Tù pa tam vam „martinček“ iz kamenja prileze na solnce, da si ogreje otrple ude. Izvestno poznate vsi óno živalco, o katerej vam je zadnjič gospod učitelj pripovedoval, da je čisto nedolžna, pa se je vam torej ni treba bati. To se vé, da tistej malej Podlipčevej Nežiki, ki je še le letos začela hoditi v šolo, to nikakor ni hotelo v drobno „bučico“ in se je še vedno bala. Zato je pa tisti poredni Slamnikarjev Júrijček, ki je vseh muh poln in tudi v šoli ni nič kaj prida, óni dan, ko so šli iz popoludanske šole, ujel „martinčka“ in ga hotel pritisniti Nežiki na roko. Joj, da bi jo bili čuli, kako vam je klicala na pomoč in upila, izvestno bi se vam bila smilila. „As! as, as!“ je vzdihovala in milo prosila. Toda menite li, da se je Slamnikarjev za take marnje kaj zménil. To vam je bil neusmiljenec! Še Uhanovega Nacka in Škrabovega Jakca je porednež primoral, da sta jej držala roko in ga je tako lahko ná-njo položil. Kaj pa da se jej ni zgodilo nič hudega in umeje se, da bi bila morala Nežika verjeti učiteljevej besedi, ali tisti Uhánov in Slámnikarjev sta pa tudi preveč nagajiva in izvestno bosta v šoli dobila, kar jima gré, če le to gospod učitelj izvedó . . .

Toda kam nas je zapeljal nedolžni „martinček,“ ki vender ne more od nas zahtevati, da le njega občudujemo. Izvestno to bolj zasluži marljiva bučelica. Le glejte jo, kakó leta od cvetice do cvetice in si nabira rumenega cvetnega prahu, iz katerega si potem naredi umétalno satovje, a vá-nje nanosi sladkega medú, ki vem, da ga vsi radi ližete. Jélite, zato pa tudi vi hvaležno pozdravljate to znanilko vzpomladi in jej kličete:

„Pozdravljena bodi, draga bučela!
Vzpomladi tedáj si prvi klicar.
Vzdiguje se v prsih mi duša vesela,
Ko tebe zagledal nedolžno sem stvar.“

In pridna mravlja? Oj kako vam je živa in teka zdaj sem zdaj tijà, da preskrbi hrane svojim živalicam. Še debeli in nerodni čmrlj veselo frči in se vseda na pisane cvetice, da bi jim izsesal njih slaščico. Vse, vse se veseli krasne vzpomladi . . .

Idimo še dalje v bližnji gozdič! Aj, kako vam se tù razlega ubrano petje in odmeva v temni les! Rumenokljuni kos prepeva vam tako ljubko, da se kar ne morete naslušati. In ta glas? Kaj li je to? Stojte, prijateljčki dragi! Še enkrat: „kúku, kúku!“ Sedáj jo pa vže imate. Dà, dà, kukovica je, druga znanilka vzpomladi, ki v tihem gozdu visoko med drevjem poje svoj „kúku“ . . . Jélite, kako dobro vam je tù v gozdu, kjer poslušate zbor krilatih pevcev in vas od vseh strani pozdravlja tisoč in tisoč dreves ter vabi v hladno senco. Tù se mogočno proti nebu vzdigavajo visokostasne smreke in jelke, tù plemeniti in gosposki mecésen, a tam-le v ónem kotu drži se resno kakor grški Cevs ponosni hrast, zraven njega pa se

vzpenja v višave pohlevna ter vitka lipa. Sami ne vemo prav, kam bi se vsedli v senco, ko nas vse vprek vabi. Vender ustavimo se in ostanimo pri svojej pohlevnej lipi. Aj, kako veličasten je s tega vzvišenega kraja pogled v živahno, pod nami ležečo dolino! Glejte, kako vam šumlja tam sredi zelenega travnika bistri studenec, katerega čisto ter hladno vodo je ravnokar priskočila pit brzonoga srna iz gozda! Kako se vali tam po onih gorah peneči slap ter kako krasno se blišči v solnčnih žarkih! Poglejte proti severu, kako se vam blišče snežnikov sive glave, katere uprav sedaj obseva zahajajoče solnce s svojo čarobno svetlobo! In ta rdeča večerna zarija? Kdo bi je ne občudoval? . . . Duh naš, jélite prijateljčki dragi, se povzdigava in puhti k višku k Onemu, ki je vse to ustvaril tako modro, tako veličastno. Oj kako veličasten in lep mora biti še le Tisti, ki je uravnal, da se vsako vzpomlad vsa narava tako lepo opravi in ozaljša ter postane res pravo svetišče božje! Mislite večkrat na to, prijateljčki mili!



Mala kuharica.

Mé mi je Ana,
Nič nisem zaspana
In kuhati znam
Nobenega blizo!
Sedijo za mizo,
Naj bodo le tam.

Ne kuri mi mama,
Zakurim si sama,
Lepó mi gorí.
Purana pripravim,
Na raženj postavim,
Oj dosti skrbi!



Jaz nič ne počivam,
Obračam, polivam,
Da vrè mi in cvrè.
Narežem, poskušam
In gledam, poslušam,
Da v redu je vse.

Ko dvanajst zaklenka,
Bo dobra pečenka,
Na mizo jo dam.
Poglejte purana,
Ki spekla ga Ana!
Li kuhati znam?

Fr. Krek.



Ovca in bik.

(Basen.)

„**D**ivji in surovi bik,“ nagovori nekóč ovca bika, ko sta se skupaj pasla, „ti si sè svojimi močnimi rogoví vedno za boj pripravljen. Glej mene, jaz sem tako miroljubna ter z nobenim orožjem ne pretim sovražniku.“

„Neumna ovca“ — odvrne jej z osornimi besedami bik — „hvaležen sem Stvarniku, da me je oborožil s tako močnimi rogoví, kajti, kdor ni vedno pripravljen na boj, ostane trpin vse žive dni, kakor ti.“

Ali ni bik govoril resnice?

(*Iz češčine preložil A. Kosi.*)



Od kod li to?

Oj, jélite, matka, da sléhamnî čas
Oblije rdečica žareča obraz,
Kadâr je človeka pred čimer že sram
In česar izkusil še nisem jaz sam?
A kâdar se mênî bi to pripetilo
Kar bežati hotel bi tjâkaj v gomîlo!

„Nikár se ne bój,
Ti ljubljenee moj!
S krivico še nisi vestí si težil,
Zató si mirán se lehkó veselil,
Ker čista je, kakeršno rožno peró,
Ko prvič pozdravlja je pómlad sladkó,

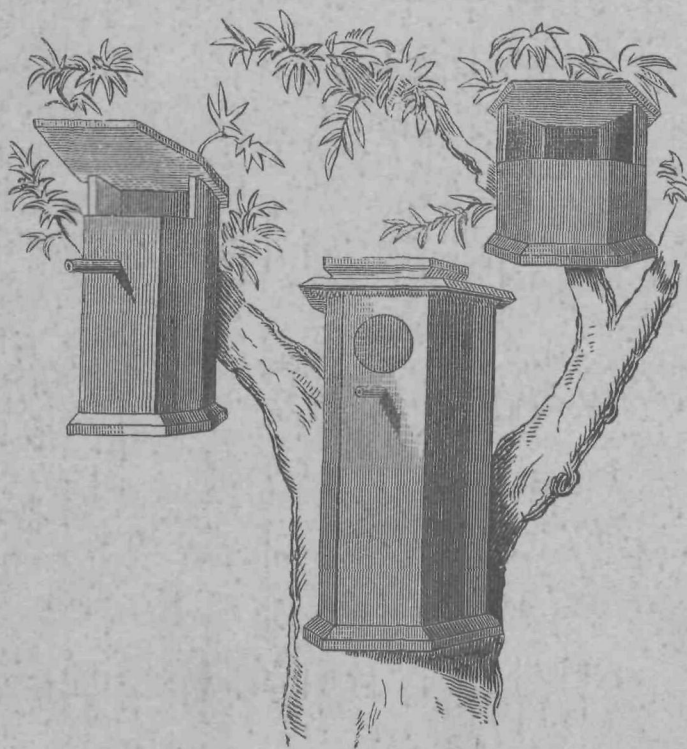
In čista je kakor je vrelec svetél,
Ki dôli s skalín je do nas prišumél.
Tedâj sramočenja nikar se ne bój
Dušica nedolžna, ti Bogomil moj.“

O hvala preljuba in zlata Vi mati,
Da huđega treba se mênî ni bati.
Oj, to je lepó in ta pókoj vestí
Jaz hraniti hočem vse žive si dní.
A mati, poglejte, naš strijček Vrban,
On mož učenjak je zeló spoštovan,
In vender, in vender, od kod je li to?
Sram njega je tudi — pa z nosom samó!

Lujiza Pesjakova.



Valilnice za take ptice, ki si delajo gnezda po duplih in votlinah.



Znano vam je, otroci ljubi, da si mnogo ptičie najraje dela svoja gnezda po drevesnih duplih, in to je prav modro od njih, ker v takih drevesnih votlinah imajo najboljše zavetje ob grdem vremenu.

Med ptičicami, ki gnezdiijo v duplih, je pa tudi največ takih, ki nam so najbolj koristne, ker pobirajo in pokončujejo kvarljive gosenice in različne žuželke, ki delajo po naših vrtih, poljih in gozdih neizmerno veliko kvare. Škoda le, da je po nekaterih

krajih malo ali še celó nič takih duplin, kder bi si mogle te koristne ptice narediti svoje gnezdice. Zatorej so začeli ljudje po takih krajih, koder ni takih naravnih

duplin, prirejati ptičicam umételjne luknje ali tružice, ki je ptiče valilnice imenujemo. Da vidite tudi vi, kake so te valilnice, kaže vam denašnja podoba. Take valilnice imajo 4 do 6 iz deščic skupaj zbitih stranic in tla. Stranice so navadno po 30—40 *cm* visoke in kakih 12 *cm* široke ter imajo od zgoraj primerno strešico, da ne more dež v tako leseno tružico. Kaki dve tretjini na visoko ali pa še nekoliko više izreže se okrogla luknja, skozi katero ptičice noter in ven letajo, a pred luknjo se zabije kaka paličica, da se ptica ná-njo lahko usede.

Takih umeteljnih ptičjih valilnic se vidi prav veliko po gorenjem Avstrijskem, koder imajo pa tudi obilo dobrega in ukusnega sadja. Želeti bi bilo, da bi se take valilne tružice prirejale tudi po naših krajih in prav obilo nastavljale po sadonosnih drevesih, a to ne samó onod, koder je obilo sadnega drevja, nego povsod, koder delajo nadležne in kvarljive žuželke poljedelcem in gozdarjem škodo.

Ptice, ki si delajo posebno rade po takih tružicah gnezda, so: škvorec, sinice, bérgelez, čopasti vdód, ščinkovec in še mnogo dugih ptic. Rudečérépke, muharčki in druge take ptice hodijo tudi rade v take valilnice, ki pa ne smejo imeti uhodnih lukenj, ampak pod strešico morajo biti odprte.



Naša koklja „kokodájs.“

Naša koklja „kokodájs.“
Vodi piške po dvorišči,
Razbrskava po smetišči;
Kadar najde zrnice,
„Kokodájs!“ oglási se.

Naša koklja „kokodájs“
Vodi piške okrog hiše,
Varno gleda — skrbno iše.
Če preblizu pridem nje,
„Kokodájs!“ oglási se.

Naša koklja „kokodájs.“
Pač nikomur ne zaupa,
Vsacega se ogne hrupa;
Psička, mačko zló értí —
Kokodájs ju zapodí.

Naša koklja „kokodájs.“
Svoje mlade sréno ljubi,
Noč in dan se zá-nje trudi.
Kdor nje piščeta loví —
V glavo se mu zapodí.

Naša koklja „kokodájs.“
Jastreba od daleč sluti,
Piške skrije pod peruti,
Varno jih domóv speljá,
„Kokodájs.“ to dobro zná!

A. K. S.



Listje in cvetje.

Drobtine.



Martin Skubic,

kanonik in dekan v Ribnici na Dolenjskem.

Plemeniti pokojnik užival je povsod, koder so ga poznali, ljubezen in spoštovanje. A njegovo izgubo mora še posebno obžalovati učeča se šolska mladina, katerej je bil rajni gospod kanonik vedno dober oče in najboljši prijatelj v dušnih in telesnih zadevah. Naš „Vrtec“ izgubil je v njem dobrega prijatelja in vztrajnega naročnika ves čas, kar izhaja. Otroci, spominajte se radi svojih dobrih dušnih pastirjev in molite za-nje, ki vam so toliko dobrega storili v svojem življenju. Bodi plemenitemu pokojniku tudi v našem „Vrtci“ ohranjen blag spomin. Naj v miru počiva!

Nove knjige in listi.

* Názorni nauk za slovensko mladino. Druga knjiga. 150 barvanih podob za prvi pouk najvažnejših strupenih in

pitomih rastlin. Slovensko izdajo priredil Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vadinici in okr. šol. nadzornik v Ljubljani. — To je najnovejša knjiga, ki je prišla na svetlo v založbi J. Giontini-ja, knjigotrčca v Ljubljani. Ker je bilo po tej knjigi vže več let popraševanje in želja, da bi se priredila slovenska izdaja, ustregel je tej želji gosp. J. Giontini, ter se nada, da najde od vseh, ki se za to knjigo zanimajo, tudi obilo podpore. Cena trdo vezane knjigi je 3 gld. 50 kr.

* Naše domače živali. — Tako se zdve jako ukusno vezana knjiga, ki obseza na kartoniranem papirji vse naše domače živali po naslednjem vrsti: pes, konj, ovca, petelin in kokoši, mačka, koza z domačimi zajčki, osel, prašič, puran in golobje, pav, gos in race, krava. V vsem skupaj 12 prav ličnih barvanih slik, ki so na tako trdem papirji, da jih otroci z lepa raztrgati ne morejo. S to knjigo si je tvrdka J. Giontini-ja pridobila novih zaslug za naše slovensko slovstvo. Take knjige je bilo vže davno treba našim otročičem, ki še ne znajo čitati, a radi slike gledajo, da se uče govoriti in spoznavati stvari, ki so jim v obližji. To je najboljša in najpripravnejša igrača našim otročičem. — Cena samó 70 kraje.

Listnica. Tugomir v Lj.: Vaš spis „Spomlad ali vigred“ ima še preveč nedostatkov po obliki in slovnicu, zatoj ne moremo ž njim v javnost. — E. R.: Iz nemščine preložena povest „Poplačana materina ljubezen“ ni za natis.

Vse óne naše čč. gospode naročnike, ki nam naročnine za tekoče leto še niso poslali, prosimo najuljudneje, da nam jo pošljejo prej ko mogoče, ker nam brez materijalne podpore ni mogoče lista redno izdajati, kakor bi mi radi in naši častiti gospodje naročniki.

Upravništvo „Vrtčevo.“

Rebus.

(Priobčil F. Stegnar.)



(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, št. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.